

En lille efterslæt fra Køge kirke.

Af Frederik Barfod.

Lærer A. Petersen i Valløby har gjort sig fortjent ved at meddele „Gravskrifter og Inskriptioner i Kjøge Kirke“ til nærværende tidsskrifts 1ste række 2det bind s. 305—334. I disse dage har jeg tilfældig atter gennemlæst disse hans optegnelser og sammenholdt dem med mine egne. Det faldt mig lidt besværligt, da hans „ordning af gravskrifterne, så vidt muligt, er kronologisk“, hvorimod mine opskrifter ere strængt ordnede efter lejestederne; men jeg havde den glæde, at hans og mine optegnelser i alt væsentligt stemme⁴⁾, så de altså bægge må være væsentlig rigtige. — Hr. P. bemærker flere steder, at et ord eller tal er „utydeligt“, og han frygter, at flere indskrifter „snart ville udslides“. Denne frygt er desværre alt for grundet, når man ved, hvor lidt der i kirkerne holdes hævd over disse vigtige kilder, stundum næsten de eneste, til vor personalhistorie. Mine opskrifter ere tagne under et flere dages ophold på stedet i okt. 1836 (omstændighederne gjorde dog, at jeg ikke blev færdig med alle ligstenene), altså vistnok over en menneskealder tidligere end hr. P.s. Det er da ikke så underligt, at jeg kan give enkelte, som nu sagtens ere helt „udslidte“, og give andre, som nu ere „utydelige“, enten med fuld eller dog med større sikkerhed end han. Med den ærede Redaktions tilladelse skal jeg gøre dette, idet jeg følger hr. P.s orden og nummerering. — Ligesom han udelader jeg i regelen såvel stenedes konstnerske prydelser som de gudelige tankespræg, skönt jeg gör det nødigt, da der jo visselig findes tidshistorie i dem: vidnesbyrd om tidens konst, smag og tankegang. Hvor et bogstav, et tal, et ord har været mig tvivlsomt, giver jeg det med løbeskrift; hvor jeg har måttet overspringe noget som ulæseligt, sætter jeg prikker; på de oversprungne sentensers sted sætter jeg tankestreger. Hvor indskrifternes linier ere delte,

⁴⁾ Til det mindre væsentlige regner jeg, at hr. P. kan have *u*, *v* eller *u*, hvor jeg har et andet af disse bogstavtegn, eller at han kan have „*hendes*“, hvor jeg har „*hindis*“, „*og*“, hvor jeg har „*oc*“ o. lign. Hist og her kan også et eller andet mindre væsentligt ord være oversprunget. Måske er det skrivfejl, måske trykfejl. — Større afvigelse er det, når han i randskriften på no. 2 har „*Caroli*“, men jeg „*Karoli*“; når han i nr. 24 to gange har „*Elline*“, hvor jeg bægge steder har „*Elene*“; at han i nr. 37 har „*Freytagina*“ og „*Freytagej*“, men jeg „*Freitagina*“ og „*Freitagii*“. Allerstørst, at han i nr. 4 har „*Karine*“, men jeg „*Marine*“ (Hans Vitenbergs). — Mine åttito år forhyde mig dog nu at undersøge, hvem af os der har ret.

har jeg antydnet dette ved oprette streger. For tydeligheds skyld fræmhæver jeg alle personnavne, hvad enten mine kilder havde dem fræmhævede eller ikke. Man vil undskylde dette brud på troskaben!

(nr. 1): Her ligger Salig **Elizabet Raus** dotther **Mickel matsens** hust.... en,¹⁾ som døde tisdagen æfther S: Mortensdag Anno Dni MDXLVII²⁾ hues siel gud hafue.

(nr. 2): **Chasten: Skre** | **dere** | MDLVII³⁾ | **Karine: Kast** | **ens:**

(nr. 9): Her ligger begrafvit erlig Mand | **Charsten Frænde-
sön** Schomager | fordom Borgere i Kiøge, som waar | født den
24 Julii A^o 1550 oc døde | d. 2 Decemb. a. 1599⁴⁾ medt sin | kiere
Hustru **Bodil Andersdaatter** | oc lefde di tilsammen wdi 19 Aar
oc 3 | Uger oc aflede 3 Pigebörn oc blef | hun født den 24 Maii
A. 1563 oc døde A. Gud gifve⁵⁾

(nr. 15): hr. P. siger, at totalleene i 22 og 1612 ere „meget utydelige“. I min tid vare de tydelige. Han har, at **Karen Nielsdaater** døde 8. marts, jeg har d. 18de marts.

(nr. 31): er rigtig læst, kun fattes efter „Steen“ ordet „ligger“, og efter „erlig“ fattes ordene „oc velact“. Men efter den af hr. P. givne indskrift læste jeg endnu: oc hafver hans kjære ef | terlate Hustru erlig | oc gudfryctig Quinde | **Mette Hans-
datter købt** | dette Sted fri oc bekostet | denne Steen hannem | til en god lhukommelse.

(nr. 35): er rigtig gengiven, men på det ulæste sted stod der „efterlatte“, og, hvor hr. P. læser „1 Dotter“, har jeg „4 Døttre“. Dernæst har jeg, hvad hr. P. fattes: Disligeste ligger under denne Sthen begrafven ofvenbemelte | salige **Söfren Jensön** Kremmers efterlatte Hustru erlig | dydig oc gudfrygtige Danne-
quinde nu salig hos Gud | **Anne Pedersdatter**, barnefødt her i

¹⁾ sagtens: hustru begrafven.

²⁾ P. har MCDLXXX.

³⁾ P. har MDLIII.

⁴⁾ helt tydeligt.

⁵⁾ Få af stenene godtgøre så klart som denne, hvor meget der er udslidt mellem min og hr. P.s tid.

Kjøge, som lefde | en retsindig Encke efter forbemelte hindes salige Hosbundes | dødelige Afgang paa det fjerde Aar. Gud almechtigste bordt | kallede hinder¹⁾ fra denne Verden efter hannem til sit evige | Rige den V Februari¹⁾ Anno 1640, hinders Alder 63 Aar — — — — (Stenen, som er 83" lang og 56" bred, har i hvært af sine hjørner en runde af 15" gennemsnit. I den aflange runde mellem de to øverste af disse stod (omgivet af språgene: „Quindens Sæd skal sønderknuse“ osv. og: „Jeg er Opstandelsen og Livvet“ osv.): „Disse tvende | Steene²⁾ tilhører | salig **Jacob Christo | phersen**, hvis jordi | ske Levninger blev | nedsat den 9. Marts | Anno 1754“, en indskrift, der altså tilhører en langt senere tid, og for hvilken en ældre sagtens har måttet give plads. — Jeg skal ikke afgøre, om mulig fra samme tid stammer randskriften:

Gud som mig *hafver forsvarit* og med sine Engle bevarit,
 Af Ungdom og i Alderens Tid, ledsaget vel med største Flid,
 igjennem oc af denne Jamerdal oc nu ophøjet i Himmerigs *Sal*,
 for *saadan Naade* mig er beteed, ske Herren Tack i Evighed.
 O Gud du dem vilt husvalle, jeg efterlod oc dig nu befalle.

(nr. 48): her har hr. P. „3 Mai“ som **Johan Katterberigs** dødsdag; jeg har „23 Mai“. Mit vil dog ikke stemme med jordefærdsdagen, „17. Maj“, hvis denne er rigtig. — Men hr. P. savner slutningslinierne på ligstenen: „Er af oben dend højachtbare sl. Mands og sidste | sl. Hustru **Helvigs** og efterleuende Bören, P eter, | Johanes, Geske, Catrine Katterberrigs, dene | Sten deris sl. Forældere til Ære og Ef | terminde Aō 1694 bekostet og | paa Grawen lagt.“

(nr. 55) har hr. P. læst rigtig, men af den „ældre ulæselige indskrift“ nedenunder kunde jeg endnu læse: Her under | hvilere *erlig oc forstandig* Mand | **Oluf Svendsen** nd *var* barnfødt | samedst med hans | kiære Hustrue . . . *kaldede* Herren den | 24 Martii 1639 *lefde i Æyteskab* med hans för | ste Hustrue *gudfrygtig* Quin | de **Karen Olufsdatter** Kjøge den |

¹⁾ ikke X Febr.

²⁾ hvilken er den anden?

12 December velsignet | af Gud med XI *Døttre* . . . den 30
 Maii | 1649 siden anden | Hustrue erlig og *Qvinde*
Anna | **Pedersdaater** gaard | den med 2 | *Sønner*
 — Nedenunder står endnu: **Matias Borsendal** | 1688.

Af indskrifter, som hr. P. ikke kunde læse, læste jeg 1836 følgende:

1.) i våbenhuset, sten i to stykker, fattes et lille hjørne, 77" og 39": Dulcissimorum liberorum duorum | filiorum **Petri** nomen sortientium | totidemqve filiarum **Dorotheæ** | et **Annæ**, **M. Lavrentii Loengii** | hujus Loci pastoris¹⁾ ossa, in | beata resurrectionis gloriosæ | . . . e sub hoc saxo requiescunt | Anno 1611. — — —

2.) i den nordre kirkegang, danner et trin til koret, 45", foroven 29" forneden 23"; i den øverste afdeling står: Her ligger salig **Pe** | **der Jensen** s | begravnen, som hen | sofvit i Herren **Santi** | **Michels Aften** · A^o . . . 4 | **Hves Siel Gud hafve**²⁾.

3.) sammesteds, kun den øverste ende af ligstenen, 26" og 24^{1/2}"; midt på stenen er en præst i sin ornat; om hovedet står i en bue, hvilende på to søjler: **Augustinus Ieniskin** sete ogit for men Gud ju³⁾

4.) sammesteds, lige forved 2den bue fra sakristiet, 66" og 31": Anno MDLXXV Aar | den 10 septebriidz var | Da døde **Jens persen** | Som kaltis **Glød**: Oc | blef hand skølt fraa | verdens nød: Gud | gifue hannum och | os alle samen: at lefue | hos gud euindele **Amē** | **Kisten pauelsdaater** | den anden hans hustru kæ | re lod tene stē huge til ere.

5.) sammesteds, den øverste ende af en sten, brudstykket

1) Ifølge Wiberg, „Alm. d. præstehist.“ 2. s. 211 og 214, blev Lavrits Sivertsen (Sejersen) Lynge (Løng) sognekapellan i Køge og Ølsemagle 158*, præst ssteds 1590, magister 1602, døde 1611 ell. 12.

2) Turde mulig være den borgmester Peder Jensen i Holbæk, som ifølge P.s nr. 43 var gift med Else Enevåldsd. Brochmand.

3) Turde mulig være ham, om hvem Wiberg (1, s. 463) har: „15.. Augustinus [præst i Glostrup] i tolv år; priveret officio ecclesiastico ved dom og ret for sin forseelse.“

54" og 35", under et bomærke med bogstaverne I. L. M. står: Denne Sten hører | **Jens Lafversen**, Borger | i Kiøge til oc hans | Arfvinger Anno 1616.

6.) sammesteds, lige neden for prædikestolen, 71" og 48": **Regina Hans Bucks** i Verminde¹⁾ fød | bode i Kiøge blef der oc død | Tusind sex Hundrit og to Aar | den femtende **Maii** Dag det vaar | Da er hun gandske frydelig | I Christo bortsofvit sødelig | Hans Buck²⁾ de det vaar | I Ecteskaf . . lefde paa femte Aar | Deris Ecteskaf *Gud* velsignit smuct | Med tvende *Sønner* i Ære oc Tuct | Hvilke Gud bevare | Fraa ald . . . *Elende og Fare*. — — —

7.) sammesteds, 58" og 30¹/₂"; midt på stenen står en kvinde, klædt i en kjole, ikke ulig de nu brugelige, men med en stor nedfaldende krave; i en bue over hovedet står: D. **Matthias Pavlinus** F F 1575³⁾. På foden af stenen står: Her ligger **Maren Andersdaater** be | grafvit, hvis Fader var **Anders Ch | ristensøn** Borgemester oc Skri | ffver. Oc døde hun der hun var | paa det IX Aar gamel Anno 1564.

8.) sammesteds, med enden op til siden af Karsten Skrædders sten, 45" og 27"; den er i fire stykker, og et stort hjørne fattes: Her ligger begrafvit **Niels | Ipsøns** Datter Byfogit i Kiøge | Vid *Nafn Ingeborrig Niels | datter* som døde den 14 | Marti Anno 1615 om Natten | udi der hun war paa 16 | Aar . . . il . . s. e hindis 9 | . . *Søskinde* 3 Dreng oc | . . . *Piger* — — —

9.) sammesteds, det største brudstykke 52" og 35"; i randskriften står: Her liger begrauuid Salig **Matz mickelsē**⁴⁾ som døde sōdagē för korp **Ane** hues siele gud hafuer sō dōdetz ār 1. 5. ⁵⁾

10.) i sakristiet, 75¹/₂" og 51": Denne Stehn oc Sted tilhører **Söfren Niel | sön Holst** oc hans Arfvinger 1634.

¹⁾ Warnemünde?

²⁾ Må være en anden end den Hans Buck, som P. har under nr. 41, hvis ikke årstallene ere gale.

³⁾ Man kunde måske her gætte på provst Mads Povlsen, som 1545, ifølge Wiberg, var præst i Storehedinge.

⁴⁾ Måske søn af Mikkil Madsen og Elisabet Ravn (se s. 242).

⁵⁾ De to sidste tal ere næppe nogensinde udhuggede.

11.) sammesteds, på bægge sider af skillerummet i skriftestolen, ind under dören; stenen i to stykker, 89" og 47"; fordybningerne, som dens ophøjede arbejde fræmbragte, ere udfyldte med kalk for at tilvejebringe en jævnere gang, hvorved skriften er bleven ulæselig. Man ser dog en mand i kostbar dragt, med pludderhoser og kåbe og en handske i hvær hånd; på foden står: Under denne Steen og Epitaphio hvi | ler salig **Jörgen Hervig** for dum *Bor* | ger i Kiøge med 4 Börn og er denne | Steed hans Arvinger tilhørende.

12.) sammesteds, til venstre for forrige og ligeledes på bægge sider af skillerummet, 86" og 50"; på midpladen står: Her . ligger . begravten | . wnder . thenne . Sten | . S . **Berite . Niels . daatter** . | . oc . hviller . hindis . Ben . | . hun . wor . **Ped̄ . Lundes** . | Hustrue . Bo d¹) . | to Aars Dag . | . den . 20 . *December* . | . lagdis i thene Graf | 6.4.

13.) sammesteds, til venstre for forrige og ind under samme skillerum, men umiddelbart nedenfor trappen til koret; 83" og 50"; et hjørne fattes: Her ligger begravvit under deñe stē | salig **peder lunde** oc huiller sine ben | En burgemester²)

14.) i kapellanens skriftestol, et brudstykke af en sten, hvorpå der står **Olvf Sandersen**.

15.) sammesteds, strags ved dörtrinnets hjørne, et brudstykke, hvorpå: Her ligger | begravvit un | der dene Stien | salig **Jens Han | søn Vogenmand** | som døde den | 2 Maii 1622³).

16.) sammesteds, lige for dören til den søndre kirkegang; stenen, som vist vilde fræmstå hel, når man tog dörtrinnet op, er nu kun 25" og 22"; på den læses: **Jens Jensentii** oc | her leger under | begravten hans | Søn ved Nafn | **Anders Jensen** som | døde den 24 Januari | Anno 1616 — —

17.) sammesteds, længst tilbage i skriftestolen, 90" og 60"; på den: Her ligger begraiffvidt erlig oc wellact | Mand **Pedersen Raadmand** oc | Kirkeværger i Kiøge *vaar født* A . . .

¹) af de følgende syv linier kunde kun enkelte spredte bogstaver læses.

²) en lang indskrift, som, på grund af stenens særegne beliggenhed, på få betydningsløse ord nær var ulæselig.

³) måske den Jens Hansen, søn af Hans Sverisen, som nævnes i P.s nr. 6, anm. 5

om | *Paasken* 1602 ... 17 Januarii med | sine 2 Hustruer
Stine Elers Daatter | *thend* I *Hustrue* er H: kongelig | Ma-
 jest: fordom Renteskriffvers Daatter | *lefde sammen* 12 Aar 7
 Uger 7 [?] Dage oc | *aflede en Daatter oc døde thend* 10 | Octob:
 A^o 92. **Marene Eliædaatter** *thend* | II. Hustru salig Elias Eisen-
 bergis¹⁾ *kong:* Majest | fordom tydske Sekretarii Daatter *lefde* |
*sammen X Aar oc aflede 2 Börn oc døde thend*²⁾ — — —

18.) i koret, til venstre, bagved altret, 64" og 33": Her
 under thende Sten hwiler erlig Pige | **Margrete Clausdaater** som
 Gud kalede | til sig af thette Ælende den 30 Julii Anno | 1592
 der hun wor wed othe Aar oc hindis | Broder **Peder Claussön**
 døde den 6 Julii Anno | 1588 der hand wor eth half Aar — — —

19.) sammesteds, midt ud for alterfoden, 85" og 52": Denne
 Steen og Begravelse Sted | tilhører **Jens Pedersen** Borger og |
 Indvaaner i Kiøge boende i Vester | gaden og hans Hustrue **Sidsel** |
Rasmusdatter og begge deres | Arfvinger og denne Steen er |
 kjøbt af [åben plads] den 22 Juli | Anno 17**.

Jeg blev, som sagt, desværre ikke færdig med mit arbejde, men
 foruden de af hr. P. meddelte indskrifter og den efterslæt, som jeg
 her har givet, har jeg endnu beskrivelsen af adskillige snese stene, af
 hvis indskrifter der 1836 kun kunde læses enkelte bogstaver eller et
 og andet ord uden sammenhæng og uden al historisk betydning³⁾.
 Intet under, at hr. Petersen, der kom så længe efter mig, måtte finde
 endnu mange flere indskrifter ulæselige. Og dog kan mulig en af
 vore eftermænd endnu bringe en lille efterslæt, ti, så vidt jeg kunde
 skønne, var der et par stene, som vendte bagsiden op, og, når disses
 forside engang måtte komme for en dag, lod der sig måske endnu
 et og andet læse. (Jeg mindes således, at jeg i Stege fik provst
 Smiths tilladelse til at endevende en trappesten, og til min store
 overraskelse fandt Ingemanns oldefader, en borger i Stege, hvis navn

¹⁾ se Worms „Lexicon“ L 278.

²⁾ dag og år ikke udfyldt.

³⁾ Jeg skal eksempelvis hidsætte det læseligste brudstykke (det lå i våben-
 huset og var 31" og 18"). Det har i det mindste talt femten linier, men
 har nu kun de første ord i hver linie: *Gudfrøctig* Quinde | Vair barnefød
 i S | oc lefde med sin | Erlig og velagt M | skab 48 Aar i Ti | ber Anno
 1608 | hende en glædelig | Denne Steen | Oc hviller III | Hustrue salig |
 A *barnefød* | Sludegaard | Kaldelse Anno | *Hvo* troer | Herrens 90 . .

og levetid Ingemann ikke hidtil havde kendt.) — Måtte dog snart den tid komme, da man fik større agtelse for vor slægthistorie! da man sørgede for, at slægtminderne ikke ødelagdes, ikke tilintetgjordes, eller, hvis stentavlens tilintetgørelse virkelig skulde blive nødvendig, at man da forinden sørgede for en omhyggelig beskrivelse af det dødsdømte minde, der er noget andet og mere end en nøjagtig gengivelse af dets historiske indskrift, hvilken selvfølgelig ikke måtte glemmes. Ingen ved, om der ikke i en Jens Pedersens eller Peder Jensens sønnesøns sønnesøn kan fremstå en historisk personlighed, hvis forfædre det kunde være en lyst at kende.

Hans Jenssøn Grønbechs Slægtbog.

Meddelt af Arkivfuldmægtig **E. A. Thomle.**

(Fortsat).

Efterat ieg nu hafde, fra min allerkieriste salig Hustrues Marta Michelsdaatter Brasens salige hedenkaldelse, hensiddet som en bedrøffuet Enkemand, oc fundet i huusholdningen adskillige widerwertigheder, sampt Udi ald Sandhed, det icke got, at være Eene; Fick ieg i sinde mig udj den hellige Æchteschabs Stand igien at wille inlade; Saa effter forregaaende paakaldelse til Gud om en Ærlig Æchtefelle; til Christelige lefnetz fremdragelse oc mine U-myndige Børns rette optuchtelse, Fick ieg god Anledning oc Kierlighed til den Ærlig, Dydige oc Gudfrychtige Pige Boel Johansdaatter Has, den welfornemme Mands, Salig hoes Gud Johan Reinholtzøns fordem Sølfuerbiery Verchets Factor, oc den Ærlig dyderige, oc gudfrychtige Matronæ Elsebeth Gaarmans: paa Bragernes wohnhaftig, deres Kiere Daatter, oc lod derom anholde til welbemelte Moder og Daatter, wed Ærlig, dydig oc gudfrychtig Matronæ Maren Dawid Sinchlers [20], in Aprilj 1670. Huorjaa den gode Gud gaf en lychlige fremgang, at min Begiering nest Guds Bistand schulle worde effterkommet; Dereffter stod woros troloffuelse udj Moders Huus, udj Sognepræstens hæderlig oc wellerdit Mands Hr. Jens Nielszøns, som os tilsammen troloffuede, dernest hans Kiere Hustrues Daarethe Tolders, Hr. Kongl. Assistentz Raads Sr Willom Michelmborghs med hans Kieristis